

ความรู้ ทัศนคติ และการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติของผู้ปฏิบัติกรรมฐานที่วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี

นางสาวกนิษฐรัตน์ แสงจันทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-1196-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

KNOWLEDGE, ATTITUDE AND UTILIZATION OF DHAMMA AMONG MEDITATION PRACTITIONERS
AT WAT AMPAWAN, SING BURI PROVINCE

MISS KANITTARAT SANGCHAN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-1196-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความรู้ ทักษะคิด และการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติของผู้ปฏิบัติกรรณฐานที่
วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี

โดย

นางสาวกนิษฐรัตน์ แสงจันทร์

สาขาวิชา

นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

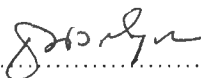
อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.อัญชลี ลีสวรรค์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวัติ บุญลือ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.อัญชลี ลีสวรรค์)

..... กรรมการ
(ดร.วิเชียร เกตุสิงห์)

กนิษฐรัตน์ แสงจันทร์ : ความรู้ ทศนคติ และการใช้ประโยชน์จากธรรมะของผู้ปฏิบัติกรรมฐานที่
วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี (KNOWLEDGE, ATTITUDE AND UTILIZATION OF DHAMMA
AMONG MEDITATION PRACTITIONERS AT WAT AMPAWAN, SING BURI PROVINCE)
อ.ที่ปรึกษา : ดร.อัญชลี ลีสวรรค์, 167 หน้า. ISBN 974-13-1196-6

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา 1) พฤติกรรมการปฏิบัติธรรมของผู้ปฏิบัติกรรมฐานที่วัดอัมพวัน จังหวัด
สิงห์บุรี 2) ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับเหตุผลในการมาปฏิบัติกรรมฐาน 3) ความ
สัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรกับความรู้ ทศนคติ และการใช้ประโยชน์จากธรรมะของผู้ปฏิบัติ
กรรมฐาน และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทศนคติ และการใช้ประโยชน์จากธรรมะของผู้ปฏิบัติ
กรรมฐาน โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 401 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในรูป
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าไครสแควร์ ซึ่งประมวลผลโดยใช้
โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และได้มีการสัมภาษณ์พระราชสุทธินาถมณฑล (หลวงพ่ोजรัญ) เพื่อนำข้อมูล
ที่ได้มาสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้ด้วย

ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า

1. ผู้มาปฏิบัติกรรมฐานส่วนใหญ่สนใจศึกษาธรรมะจากหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับธรรมะมากที่สุด โดยร้อยละ 69.1 มีพฤติกรรมการปฏิบัติธรรมอยู่ในระดับปานกลาง
2. เพศและอายุของผู้มาปฏิบัติกรรมฐานมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการมาปฏิบัติกรรมฐานที่วัดอัมพ
วันในเรื่องปัญหาสุขภาพ ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับเหตุผลปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ
และปัญหาสุขภาพ สถานภาพครอบครัวมีความสัมพันธ์กับเหตุผลปัญหาครอบครัว อาชีพมีความ
สัมพันธ์กับเหตุผลปัญหาเศรษฐกิจ และรายได้มีความสัมพันธ์กับเหตุผลไม่มีปัญหาแต่อยากศึกษา
ธรรมะและปฏิบัติกรรมฐาน
3. เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพครอบครัว อาชีพ รายได้ของผู้มาปฏิบัติกรรมฐานมีความสัมพันธ์กับ
ความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา ส่วนทัศนคติต่อการปฏิบัติกรรมฐานและการใช้ประโยชน์จากธรรมะมีความ
สัมพันธ์กับอายุของผู้มาปฏิบัติกรรมฐานเพียงอย่างเดียว
4. ความรู้ของผู้มาปฏิบัติกรรมฐานมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับทัศนคติต่อการปฏิบัติกรรมฐานและ
การใช้ประโยชน์จากธรรมะ และ
5. ทัศนคติต่อการปฏิบัติกรรมฐานมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับการใช้ประโยชน์จากธรรมะของผู้
ปฏิบัติกรรมฐาน

ภาควิชา.....การประชาสัมพันธ์.....
สาขาวิชา.....นิเทศศาสตร์พัฒนาการ.....
ปีการศึกษา...2543.....

ลายมือชื่อนิสิต..... กนิษฐรัตน์ แสงจันทร์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... อ.อัญชลี ลีสวรรค์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

428 52028 28 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD : KNOWLEDGE / ATTITUDE / UTILIZATION / DHAMMA / MEDITATION PRACTITIONERS

KANITTARAT SANGCHAN : KNOWLEDGE, ATTITUDE AND UTILIZATION OF DHAMMA AMONG MEDITATION PRACTITIONERS AT WAT AMPAWAN, SING BURI PROVINCE.

THESIS ADVISOR : ANCHALEE LEESAVAN .Ed.D. 167 pp. ISBN 974-13-1196-6

The objectives of this research were to investigate the behavior of meditation practitioners at Wat Ampawan, Correlations between demographic characteristics and reasons for meditation practice, Correlations between demographic characteristics and knowledge, attitude and utilization of Dhamma among meditation practitioners. Correlations between knowledge, attitude and utilization of Dhamma among meditation practitioners. This study utilized questionnaires to obtain data from 401 meditation practitioners. The results were analyzed utilizing percentile, average means, Pearson's product moment correlation coefficient and chi-square. SPSS Program was employed for data processing. Special interviews were conducted with Phrarajsutthiyarnmongkol (Luangpor Charan). The findings were :

1. The majority of the meditation practitioners showed interest in studying Dhamma from newspaper or printed material. 69.1% of the meditation practitioners have moderate attitude towards Dhamma practice behavior.
2. Gender and age of meditation practitioners correlated with reason for meditation practitioners at wat Ampawan in connexion with. Educational level correlated with family problem reason, economical problem reason and health problem reason. Marital status correlated with family problem reason. Occupation correlated with economical problem reason and income correlated with a desire to study Dhamma and meditation practice.
3. Gender, age, education, marital status, occupation and income of meditation practitioners correlated with knowledge on Buddhism. Attitude towards meditation practice and Dhamma utilization correlated with meditation practitioners' age.
4. Knowledge of meditation practitioners did not correlate with their attitude and Dhamma utilization.
5. Attitude of meditation practitioners significantly correlated with their utilization of Dhamma.

Department.....Public Relations.....	Student's signature..... <i>Vainit S.</i>
Field of study....Development Communication...	Advisor's signature..... <i>Anchalee</i>
Academic year..2000.....	Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาจากบุคคลต่างๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ

- ดร.อัญชลี ลีสวรรค์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ท่านกรุณาให้คำแนะนำและชี้แนวทางที่มีประโยชน์มาโดยตลอด รศ.ดร.ธนวดี บุญลือ ที่กรุณาให้คำแนะนำช่วงสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์และสละเวลามาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และดร.วิเชียร เกตุสิงห์ ที่ให้คำแนะนำทางด้านสถิติที่ใช้ในการวิจัยและสละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

- พระราชสุทธินิพนธ์มงคล(หลวงพ่ोजรัญ วิจิตรมโฆ) ที่ให้ความอนุเคราะห์และเมตตาแก่ผู้วิจัยโดยให้สัมภาษณ์แม้ท่านจะมีภาระกิจมากมาย รวมถึงได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากพระที่วัดอัมพวัน อาจารย์พันธ์ทิพย์ เจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติกรรมาฐานทุกท่านที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามทำให้การเก็บข้อมูลครั้งนี้สมบูรณ์

- คุณสืบตระกูล สุนทรธรรม กรรมการรองกรรมการผู้จัดการ บริษัท ลีอกซ์เสย์ จำกัด (มหาชน) ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยทำงานเพื่อเก็บข้อมูลและติดต่อประสานงานเกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์ รวมถึงเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่คอยช่วยเหลือและให้การสนับสนุนในเรื่องต่างๆ ด้วยดีมาโดยตลอด

- เพื่อนๆ พี่ๆ และน้องๆ ที่เป็นกำลังใจและคอยช่วยเหลือทำให้การเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผ่านอุปสรรคต่างๆ มาได้ด้วยดี และ

- บุคคลสำคัญยิ่งในชีวิตของผู้วิจัย คือ คุณประจวบและคุณกาญจนา แสงจันทร์ บิดามารดาของผู้วิจัย ที่คอยดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือให้การสนับสนุนทั้งทางด้านกำลังใจ กำลังกาย และกำลังทรัพย์ในการศึกษาด้วยดีมาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

กนิษฐรัตน์ แสงจันทร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	14
สมมติฐานของการวิจัย.....	15
ขอบเขตการวิจัย.....	15
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	15
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	17
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
การเผยแพร่ธรรมะในพระพุทธศาสนาและพุทธวิธีในการสอนของพระพุทธเจ้า....	18
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารภายในตัวบุคคล.....	30
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดรวบยอดและการพัฒนาตนเอง.....	38
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม.....	40
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ.....	48
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	53
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	55
การทดสอบเครื่องมือ.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	58
เกณฑ์การให้คะแนน.....	58

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การนำเสนอข้อมูล.....	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา.....	62
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน.....	87
ส่วนที่ 3 การสัมภาษณ์เชิงลึกพระราชสุทธินุฑาณมงคล.....	120
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	132
สรุปผลการวิจัย.....	133
อภิปรายผลการวิจัย.....	137
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	152
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	153
รายการอ้างอิง.....	154
ภาคผนวก.....	157
ประวัติผู้วิจัย.....	172

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....	62
2. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	63
3. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามที่อยู่ปัจจุบัน.....	64
4. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพครอบครัว.....	65
5. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา.....	66
6. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ.....	67
7. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้.....	68
8. จำนวนและร้อยละของการเคยฟังเทศน์หลวงพ่ोजรัญมาก่อนของกลุ่มตัวอย่าง.....	69
9. จำนวนและร้อยละของความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างต่อลีลาการเทศน์ของหลวงพ่ोजรัญ.....	69
10. จำนวนและร้อยละของจำนวนครั้งที่กลุ่มตัวอย่างมาปฏิบัติกรรมฐานที่วัดอัมพวัน.	70
11. จำนวนและร้อยละของเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจมาปฏิบัติกรรมฐานที่วัดอัมพวัน.....	71
12. จำนวนและร้อยละของแหล่งที่กลุ่มตัวอย่างศึกษารวมะ.....	72
13.1 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการปฏิบัติธรรมของกลุ่มตัวอย่าง.....	73
13.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับพฤติกรรมการปฏิบัติธรรม..	74
14.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกและผิดในเรื่องความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาและการปฏิบัติกรรมฐานจำแนกตามรายข้อ.....	75
14.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนาและการปฏิบัติกรรมฐาน.....	77
15.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับทัศนคติต่อการปฏิบัติกรรมฐาน (แบ่งเป็นรายข้อ).....	78
15.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติต่อการปฏิบัติกรรมฐานเพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา).....	80
15.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับทัศนคติต่อการปฏิบัติกรรมฐาน.....	81
16.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงของผู้ปฏิบัติกรรมฐาน (แบ่งเป็นรายข้อ).....	82

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงของผู้ปฏิบัติกรมฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขา.....	85
16.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับพฤติกรรมการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงของผู้ปฏิบัติกรมฐาน.....	86
17.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศของกลุ่มตัวอย่างกับเหตุผลในการมาปฏิบัติกรมฐาน..	87
17.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของกลุ่มตัวอย่างกับเหตุผลในการมาปฏิบัติกรมฐาน..	89
17.3 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างกับเหตุผลในการมาปฏิบัติกรมฐาน.....	91
17.4 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างกับเหตุผลในการมาปฏิบัติกรมฐาน.....	93
17.5 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของกลุ่มตัวอย่างกับเหตุผลในการมาปฏิบัติกรมฐาน.....	95
17.6 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของกลุ่มตัวอย่างกับเหตุผลในการมาปฏิบัติกรมฐาน.....	97
18.1 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาและการปฏิบัติกรมฐานของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน.....	99
18.2 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการปฏิบัติกรมฐานของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน.....	100
18.3 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้ประโยชน์จากธรรมะของผู้ปฏิบัติกรมฐานที่มีเพศต่างกัน.....	101
19.1 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้พุทธศาสนาและการปฏิบัติกรมฐานของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน.....	102
19.2 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการปฏิบัติกรมฐานของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน.....	103
19.3 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้ประโยชน์จากธรรมะของผู้ปฏิบัติกรมฐานที่มีอายุต่างกัน.....	104
20.1 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาและการปฏิบัติกรมฐานของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน.....	105

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
26.	ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการปฏิบัติกรรมฐานกับการใช้ประโยชน์จาก ธรรมะของผู้ปฏิบัติกรรมฐาน.....	119